

Наталія Свинаренко

канд.іст.наук, доцент

кафедри української філології та історії

Харківського національного економічного університету

ім. Семена Кузнеця

**Особливості релігійного життя українських мігрантів у Польщі
наприкінці XX ст.- на початку XXI ст. : історичні аспекти**

Метою даної роботи є визначення особливостей релігійного життя сучасних українських мігрантів у Польщі з кінця XX ст.- на початок XXI ст. (впливу різних польських медіа-ресурсів, аналізу діяльності руху молодіжних релігійних братств та ін.)

З часу отримання Україною незалежності значна кількість громадян нашої держави змушена була спочатку періодично, а пізніше - на постійній основі їздити працювати до Польщі. Відповідно до польського законодавства вони могли задовольняти свої релігійні потреби у православних храмах, греко-католицьких, баптистських та ін., користувалися спеціально розробленим контентом у друкованих та електронних виданнях, на радіо, телебаченні та ін.

Велике значення для збереження української самоідентифікації та консолідації розпорошеного по території Польщі українського народу мали мас-медіа, серед яких варто згадати видання «Наше слово» та «Наш вибір». Видання «Наше слово» багато років поспіль сприяє збереженню культури та самобутності українського народу і збирає читацьку аудиторію різного віку.

Від 2004 р. українці у Польщі активно використовують і інше видання - «Наш вибір», де отримують новітні інформаційні матеріали про юридичні нововведення для українців, рекламу нових робочих місць, дізнаються інформацію про українські політичні новини. Обидва наймасовіші видання є вагомим засобом підтримки українців у Польщі.

Окрім видань мас-медіа, задоволення релігійних потреб українців, відбувається і через споживання контенту провідних польських релігійних каналів – католицького «Телебачення Trwam» та «TBN Polska», які позиціонують себе на телебаченні як сімейні канали з християнськими цінностями [3, С.340]. Українські глядачі мають змогу дивитися богословські передачі, де роз'яснюються релігійні постулати та тлумачаться деякі положення релігійних текстів, актуальні на даний час проблеми людей різного віку. До 1996 р. була лише одна телевізійна трансляція з представниками православної конфесії. Приурочили її до візиту папи Івана Павла II до кафедрального храму св. Миколая в Білостоці [4, С.155].

Від 1991 р. на польському радіо для православних слухачів відбулась трансляція Великоднього ранкового богослужіння, а у 1992 р. – ще й вечірньої Служби. Від вересня 1991 р. працює ранкова програма «П'ять хвилин над Біблією». У квітні 2010 р. за ініціативи митрополита Сави на теренах Білостоцько-Гданської єпархії було організовано православну радіостанцію «Ортодоксія». Від початку його створення, вирішення всіх фінансових витрат та поточних технічних проблем взяли на себе волонтери. Зокрема, складнощі були через встановлення масивної антени, проте згодом необхідне місце знайшлося біля храму св. Духа в м. Білосток. На відміну від ін. програм, «Ортодоксія» вже у 2011 р. транслювала фрагменти з Міжнародного фестивалю церковної музики в Гайнувці та найважливіші моменти з Богослужінь місцевих храмів й монастирів.

Такі ключові події сучасної української історії, як вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 рр. теж не залишали осторонь українських мігрантів у Польщі. У 1993 р., на православному цвинтарі у Варшаві (Воля) до 60-х роковин найбільшої української трагедії XX ст., було встановлено пам'ятний знак «Жертвам Голодомору в Україні 1932–1933 років» польською та українською мовами. Відтоді щорічно в листопаді в українських парафіях найбільших польських міст проводилися молитовні панахиди та літургії за

жертвами Голодомору 1932–1933 років. Уже стало багаторічною традицією, що православне духовенство разом із представниками української громади та дипломатами щороку проводило тут церемонії покладання квітів і запалення свічок. У недільних школах, та в інших суспільних місцях традиційно у листопаді у польських містах та містечках розповідають діткам та підліткам про Голодомор 1932-1933 рр. і про радянські репресії проти українського народу. Українська греко-католицька церква активно використовувала недільні школи та релігійні зустрічі для поширення знань про радянські голодомори серед молоді та підлітків української діаспори [2, С.95].

На думку українського дослідника Переверзія В., початок ХХІ ст. символізується значними позитивними зрушеннями в українсько-польських відносинах. В. Переверзій візит папи Івана Павла II у 2001 р. до Києва та Львова і його заклик до примирення двох сусідніх народів; відзначення 60-річчя «Волинської трагедії» як акту взаємопрощення та взаємопримирення; помаранчева революція, яка символізувала повернення України до європейської системи цінностей і була гаряче підтримана польським суспільством [1, С.334]. Важливими учасниками цих подій стали українські церкви та польський костел, котрі ініціювали спільні наукові зібрання, прощі, євхаристійні конгреси, богослужіння і, у дусі християнської терпимості виплекали переконання, що єдиним способом позбутися міжнаціональної ненависті є готовність простити і просити прощення - все це є свідченням того, що прояви релігійно-етнічної ксенофобії поступово стають рудиментом минулого [1, С.336].

У Польщу їдуть працювати в основному українці молоді та активні і для саме для такої аудиторії у польському суспільстві діють релігійні братства. Українці можуть там як надавати допомогу тим, хто її потребує, так і бути отримувачем посильної допомоги від певних релігійних спільнот. Зокрема, у 1989 р. у м. Білосток заснували братство св. Кирила і Мефодія, регіональні осередки яких діяли у Бельську Подляському, Варшаві, Гданську, Гайнувці,

Елку, Жешові, Кракові, Лодзі, Сємятичах, Слупську, Сянокута ін. Братчики поширювали православну культуру та науку, були учасниками мистецьких проєктів: Білостоцькі дні церковної музики, Гайнувські зустрічі з колядою, турніри читання церковнослов'янських текстів, покази фільмів релігійного змісту, платили стипендії обдарованій православній молоді, поширювали книги на релігійну тематику [4; С.142].

Від 1998 р. почало свою активну роботу Братство трьох святих ієрархів, Василя Великого, Григорія Богослова та Іоана Златоустого, учасники якого надають моральну та матеріальну допомогу соціально не захищеним громадянам, організовують паломництво не лише по території Польщі, але й по святих місцях України, Греції, Грузії, Єрусалиму. Того 1998 р. у межах товариства створили Сестринство св. Марти та Марії задля активізації ролі жінок у сучасному релігійному житті. Ключовим напрямком їх діяльності є допомога особам з низьким рівнем достатку, створення та роздавання соціальних продуктових пакунків, збір пожертв для нужденних, опіка над важкохворими та людьми похилого віку у домашніх умовах [4, С. 145].

Від початку повномасштабної збройної агресії на територію Польщі вимушено виїхало більше мільйона українських громадян, переважно молодих жінок з дітьми, яким активно допомагають і морально, і матеріально вищеназвані та інші міжнародні римо-католицькі спільноти [5; 6].

Висновок. Таким чином, українці у Польщі можуть безперешкодно реалізовувати свої релігійні потреби у римо-католицьких, православних, греко-католицьких та ін. храмах. Коли Папа Римський Іван Павло II, Президенти Польщі та України, представники місцевих адміністрацій, депутати беруть участь у державних урочистостях, присвячених важливим подіям недавньої історії - це підсилює інтерес суспільства і сприяє його консолідації, зростанню інтересу до історії як свого, так і сусіднього народів, позитивно сприяє становленню міжнародного культурного співробітництва. Видання «Наше слово», «Наш вибір», релігійні

(православні, греко-католицькі, римо-католицькі) радіопрограми та телевізійні передачі допомагають українцям за кордоном підтримувати свою українську ідентичність через інформацію про ключові події релігійного життя Польщі, України, історико-мистецькі та історико-релігійні матеріали.

Література:

1.Перевезій В. Проблеми українсько-польського порозуміння на початку ХХІ ст. та роль релігійних організацій у їх розв'язанні // Гілея: науковий вісник. 2010. Вип.29.С.329-340.

2.Рудянин І. П. Українська греко-католицька церква у національному примиренні українців і поляків. Минуле та сьогодення // Конфлікти і примирення крізь призму віри. Матеріали ХІ Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів та молодих науковців, 11-12 квітня 2008 р. Львів, 2009. С. 92-103.

3.Слюсар В., Маршевський М. PR-Діяльність у релігійній сфері як складова соціальної діяльності: досвід України та Польщі // Українська полоністика. 2019. Т.16. С.329- 350. DOI 10.35433/2220-4555.16.2019.phyl-6

4.Хомич М.О. Польська Автокефальна Православна Церква у 1945 р. – на початку ХХІ ст.: інституційний розвиток та культурна діяльність, дис.на здоб. наук. ступ. кандидат історичних наук, спец. 07.00.02 – всесвітня історія, Львівський національний університет імені Івана Франка, 2017.- 283 с.

5.Subocz E., Sternicka-Kowalska M., Głuszak B. Sytuacja życiowa uchodźców wojennych z Ukrainy. Badania w województwie warmińsko-mazurskim // Polityka Społeczna. Nr. 5–6. 2024. S.28-37. DOI: 10.5604/01.3001.0054.6496

6.Kalinowska K., Krakowska K., Sałkowska M. Dlaczego polacy pomagali ukraińcom? typologia powodów zaangażowania w pomoc ukraińskim uchodźcom // Kultura i społeczeństwo. Nr.3. 2023. S.41-67. doi: 10.35757/KiS.2023.67.3.2

